

Badanie TASMINH2 — samodzielna farmakoterapia pacjentów ze źle kontrolowanym nadciśnieniem tętniczym

TASMINH2 — self-management by patients with poorly controlled hypertension

Łukasz Kołtowski

Wstęp

U ponad 1/4 populacji na świecie występuje nadciśnienie tętnicze, które jest głównym czynnikiem rozwoju chorób układu sercowo-naczyniowego i złego rokowania [1]. Mimo dużych wysiłków dotyczących prewencji pierwotnej nadciśnienia tętniczego oraz wczesnego wykrywania choroby, u większości chorych wciąż nie można osiągnąć zalecanych docelowych wartości ciśnienia tętniczego na poziomie 140/90 oraz 130/80 — w przypadku chorych obciążonych zaburzeniami gospodarki węglowodanowej [2]. W tradycyjnym modelu leczenia zakłada się modyfikację farmakoterapii przez lekarza prowadzącego na podstawie regularnych pomiarów wartości ciśnienia tętniczego. Ze względu na niezadowalającą skuteczność takiego postępowania, szczególnie w grupie chorych ze źle kontrolowanym nadciśnieniem, zaproponowano nową strategię podejścia do terapii tej populacji pacjentów, która polega na przekazaniu pacjentowi możliwości podejmowania decyzji o doraźnej modyfikacji farmakoterapii, na podstawie wykonywanych pomiarów ciśnienia tętniczego. Analogiczny model współdecydowania pacjenta o doborze dawki leku jest stosowany w innych chorobach przewlekłych, takich jak cukrzyca czy migotanie przedsionków. Pacjenci z tymi chorobami, w zależności od uzyskiwanych pomiarów stężenia glukozy w surowicy krwi czy międzynarodowego współczynnika znormalizowanego (INR, *international normalized ratio*), samodzielnie dostosowują przyjmowane dawki insuliny [3] i antagonistów witaminy K [4]. Aby ocenić wdrożenie opisanego modelu do lecze-

nia pacjentów z rozpoznany i źle kontrolowanym nadciśnieniem tętniczym, przeprowadzono duże, randomizowane badanie kliniczne: *Telemonitoring and self-management in the control of hypertension (TASMINH2): a randomized controlled trial* [5–6].

Celem badania była ocena skuteczności osiągnięcia zalecanych wartości ciśnienia tętniczego u chorych ze źle kontrolowanym nadciśnieniem przy wykorzystaniu strategii samodzielnej modyfikacji dawkowania leku przez chorych. Za punkt końcowy przyjęto obniżenie wartości ciśnienia tętniczego w perspektywie półrocznej i rocznej.

Materiał i metody

Do badania włączono 527 chorych, których zrandomizowano do grupy samodzielnie dawkującej leki hipotensyjne (n = 234) i do grupy kontrolnej stosującej tradycyjny model leczenia (n = 246). Badanie przeprowadzono na obszarze Wielkiej Brytanii i brało w nim udział 24 lekarzy specjalistów medycyny rodzinnej. Warunkiem udziału chorego w badaniu był wiek 35–85 lat, leczenie nie więcej niż dwoma lekami hipotensyjnymi, wartości ciśnienia tętniczego powyżej 140/90 oraz wyrażenie zgody na wykonywanie przez okres trwania badania samodzielnych pomiarów i modyfikacji dawek leków, zgodnie z wydanymi przez lekarza instrukcjami. Do obserwacji nie włączano pacjentów z ciśnieniem tętniczym przekraczającym 200/100 mm Hg, ortostatycznymi spadkami ciśnienia tętniczego (> 20 mm Hg), otępieniem, zaburzeniami pamięci, nieleczonym nad-

ciśnieniem tętniczym oraz w przypadku, gdy w badaniu brał już udział członek rodziny. Analiza charakterystyki obu podgrup nie wskazywała na żadne różnice w zakresie wieku (średnia 66 lat), udziału płci (47% mężczyzn), wyjściowych wartości ciśnienia tętniczego (średnia 152/85), grupy etnicznej (97% rasa biała), wskaźnika masy ciała (średni BMI: 30), częstości palenia tytoniu, chorób towarzyszących oraz liczby stosowanych preparatów obniżających ciśnienie tętnicze. Pierwszym etapem badania było przeszkolenie włączonych pacjentów w zakresie poprawnego przeprowadzania pomiarów ciśnienia tętniczego i raportowania epizodów obniżenia skurczowego ciśnienia tętniczego poniżej wartości 100 mm Hg. Dodatkowo chorzy mieli za zadanie zgłaszać odnotowany wzrost ciśnienia tętniczego powyżej 130/85 i 130/75 w grupie z cukrzycą oraz przekroczenie progu alarmowego ustalonego na poziomie 200 mm Hg. Zasadniczy etap badania wyniósł 12 miesięcy. W tym czasie chorzy regularnie wykonywali pomiary ciśnienia tętniczego i na ich podstawie modyfikowali dawkowanie leków zgodnie z ustalonym uprzednio z lekarzem prowadzącym schematem postępowania. W przypadku zarejestrowania wartości przekraczających przyjęty zakres bezpieczeństwa, tj. poniżej 100 mm Hg lub powyżej 200 mm Hg, chory był niezwłocznie przyjmowany przez lekarza na wizytę kontrolną w celu weryfikacji stanu klinicznego. Aby zapewnić chorym uczestniczącym w badaniu najwyższy poziom bezpieczeństwa i komfortu, udostępniono całonocny numer informacji telefonicznej na temat badania oraz objęto ich stałą kontrolą systemu telemetrycznego, który na podstawie łączności bezprzewodowej na bieżąco informował lekarza prowadzącego o wartościach ciśnienia tętniczego wykraczających poza zakres bezpieczeństwa lub o braku wykonania pomiaru w zadanym oknie czasowym.

Wyniki

Pierwszorzędownym punktem końcowym było obniżenie ciśnienia tętniczego po 6 i 12 miesiącach. W grupie badanej ciśnienie tętnicze zmniejszyło się o 3,7 mm Hg (95% CI 0,8–6,6; $p = 0,013$) po 6 miesiącach i o 5,4 mm Hg (95% CI 2,4–8,5; $p = 0,0004$) po 12 miesiącach i było istotnie niższe niż w grupie kontrolnej ($p = 0,002$). Osiągnięcie tego wyniku wiązało się z bardziej agresywną farmakoterapią pacjentów w grupie badanej, więcej osób przyjmowało ponad 2 leki hipotensyjne. Nie odnotowano istotnych statystycznie różnic w zakresie raportowanego poziomu lęku i jakości życia. W grupie badanej czę-

ściej występowały obrzęki kończyn dolnych, najprawdopodobniej wynikające z częstszego stosowania leków z grupy antagonistów wapnia [7]. Ponadto nie odnotowano istotnych różnic w działaniach niepożądanych. Wyniki ankiety przeprowadzonej w grupie badanej wskazują, że w przyszłości ponad 1/3 chorych (71%, $n = 166$) ponownie wybrałaby strategię samokontroli farmakoterapii nadciśnienia.

Dyskusja

W badaniu TASMING2 pozytywnie zweryfikowano nową strategię leczenia źle kontrolowanego nadciśnienia tętniczego na podstawie samodzielnej modyfikacji farmakoterapii. Warto podkreślić, że jest to pierwsze badanie o tak długim okresie obserwacji [5]. Uzyskane wyniki dają nadzieję na poprawę efektów leczenia nadciśnienia tętniczego w tej najtrudniejszej grupie chorych, przekazanej pod opiekę lekarzom medycyny rodzinnej. Bez wątplenia wprowadzenie samodzielnych pomiarów ciśnienia tętniczego przez pacjenta w domu było istotnym krokiem w stronę optymalizacji terapii. Na podstawie przedstawionego badania stwierdzono, że nowe możliwości technologiczne telemedycyny dają szansę na dalszy postęp w tym zakresie. Pojawia się jednak pytanie, czy uzyskany efekt kliniczny pozwoli usprawiedliwić koszty wdrożenia tych rozwiązań. Warto pamiętać, że implementacja systemów telemedycznych wykorzystywanych w leczeniu i kontroli jednego schorzenia potencjalnie może być wykorzystywana w optymalizacji procesu terapeutycznego również innych współtowarzyszących chorób. Przykładem są wyniki dużego przeglądu piśmiennictwa z zakresu terapii chorób przewlekłych, który jednoznacznie wskazuje na poprawę osiągania celów terapeutycznych na podstawie systemów telemedycyny [8]. Nadal istnieją ograniczenia techniczne w zakresie stosowania łączności cyfrowej na szeroką skalę. Mimo że komunikacja telefoniczna jest już dostępna niemal w każdym miejscu na świecie, to jej jakość wciąż wymaga poprawy. Na podstawie badań z Austrii stwierdzono, że nawet w krajach o wyższym poziomie rozwoju telefonii mobilnej skuteczność transmisji danych medycznych między pacjentem a lekarzem osiąga poziom zaledwie 83% — to wciąż zbyt mało, by móc zapewnić choremu bezpieczeństwo [9]. Pojawiają się również pytania dotyczące stosowania rozwiązań teleinformatycznych w szerszej populacji chorych. Należy mieć na uwadze, że umiejętność korzystania z urządzeń elektronicznych może mieć istotny wpływ na współpracę w trakcie terapii, a tym samym na efekt kliniczny. Wiadomo,

że takie czynniki, jak: podeszły wiek, otępienie czy zaburzenia kognitywne, wiążą się ze znacznie gorszymi wynikami leczenia opartego na rozwiązaniach telemedycyny [10]. Ta obserwacja tylko potwierdza, że dobór strategii leczenia pacjentów, w tym chorych ze źle kontrolowanym nadciśnieniem tętniczym, powinien być spersonalizowany nie tylko pod kątem ich choroby podstawowej, ale również poziomu wykształcenia, funkcji poznawczych czy osobistych preferencji.

Piśmiennictwo

1. Kearney P.M., Whelton M., Reynolds K. i wsp. Global burden of hypertension: analysis of worldwide data. *Lancet* 2005; 365 (9455): 217–223.
2. Mancia G., De Backer G., Dominiczak A. i wsp. 2007 Guidelines for the management of arterial hypertension: The Task Force for the Management of Arterial Hypertension of the European Society of Hypertension (ESH) and of the European Society of Cardiology (ESC). *J. Hypertens* 2007; 25 (6): 1105–1187.
3. Clar C., Barnard K., Cummins E. i wsp. Self-monitoring of blood glucose in type 2 diabetes: systematic review. *Health Technol. Assess* 2010; 14 (12): 1–140.
4. Garcia-Alamino J.M., Ward A.M., Alonso-Coello P. i wsp. Self-monitoring and self-management of oral anticoagulation. *Cochrane Database Syst. Rev.* 2010; 4: CD003839.
5. Zarnke K.B., Feagan B.G., Mahon J.L. i wsp. A randomized study comparing a patient-directed hypertension management strategy with usual office-based care. *Am. J. Hypertens* 1997; 10 (1): 58–67.
6. McManus R.J., Mant J., Bray E.P. i wsp. Telemonitoring and self-management in the control of hypertension (TASMINH2): a randomised controlled trial. *Lancet* 2010; 376 (9736): 163–172.
7. Littlejohn T.W., Trenkwalder P., Hollanders G. i wsp. Long-term safety, tolerability and efficacy of combination therapy with aliskiren and amlodipine in patients with hypertension. *Curr. Med. Res. Opin.* 2009; 25 (4): 951–959.
8. Pare G., Moqadem K., Pineau G. i wsp. Clinical effects of home telemonitoring in the context of diabetes, asthma, heart failure and hypertension: a systematic review. *J. Med. Internet Res.* 2010; 12 (2): e21.
9. Scherr D., Zweiker R., Kollmann A. i wsp. Mobile phone-based surveillance of cardiac patients at home. *J. Telemed. Telecare* 2006; 12 (5): 255–261.
10. Scherr D., Kastner P., Kollmann A. i wsp. Effect of home-based telemonitoring using mobile phone technology on the outcome of heart failure patients after an episode of acute decompensation: randomized controlled trial. *J. Med. Internet Res.* 2009; 11 (3): e34.

Adres do korespondencji: lek. Łukasz Koltowski
I Katedra i Klinika Kardiologii
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
ul. Banacha 1a, 02–097 Warszawa
e-mail: lukasz@koltowski.com

Komentarz do badania TASMINH2

Marek Rajzer

Opublikowane przez redakcję czasopisma *Lancet* w lipcu 2010 roku wyniki badania *Telemonitoring and self-management in the control of hypertension* (TASMINH2) [1] od początku spotkały się z bardzo dużym zainteresowaniem. Jego wyrazem są liczne komentarze i omówienia zarówno samych wyników badania (jak opublikowana w tym numerze *Nadciśnienia Tętniczego* praca Łukasza Kołtowskiego), jak i szerszego kontekstu problemów związanych z telemonitorowaniem ciśnienia tętniczego (jak opublikowana w listopadzie 2010 roku w *Kardiologii Polskiej* praca Iwony Gorczyca-Michy i Beaty Wozakowskiej-Kapłon) [2]. Jako jeden z pierwszych wyniki badania TASMINH2 komentował profesor Gianfranco Parati [3], pierwszy autor wytycznych Europejskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego (ESH, *European Society of Hypertension*) dotyczących monitorowania ciśnienia tętniczego w warunkach domowych (HBPM, *Home Blood Pressure Monitoring*) opublikowanych w 2008 roku [4]. Ten ostatni dokument, przedstawiający wyczerpujące stanowisko ESH w sprawie licznych zagadnień związanych z domowym pomiarem ciśnienia tętniczego, osobno omawiał również problem jego telemonitorowania.

Swój komentarz do wyników badania TASMINH2 chciałbym rozpocząć od krótkiego przypomnienia stwierdzeń zawartych w tym ostatnim dokumencie. Po pierwsze, potrzebę rozwoju telemonitorowania ciśnienia tętniczego mierzonego w warunkach domowych z zastosowaniem technik przesyłania na odległość danych do lekarza prowadzącego leczenie uzasadniał on koniecznością automatycznego magazynowania, analizy danych i sporządzania wiarygodnych raportów w warunkach niedostatecznego wglądu w rzeczywisty przebieg zachowania się ciśnienia tętniczego pod wpływem leczenia na podstawie zapisków prowadzonych przez pacjenta i przedstawianych podczas wizyt kontrolnych.

Ponadto dokument stwierdzał, że:

— precyzyjne, dobrej jakości raporty co do wyników pomiaru ciśnienia tętniczego w domu ułatwią

lekarzowi interpretację i podejmowanie decyzji terapeutycznych;

— system telemonitorowania ciśnienia może ograniczyć liczbę wizyt w gabinecie lekarskim (część decyzji terapeutycznych może być zwrotnie przekazywana pacjentowi telefonicznie lub drogą elektroniczną);

— zastosowanie systemu telemonitorowania powinno poprawić kontrolę ciśnienia tętniczego i współpracę ze strony chorego;

— system telemonitorowania ułatwia szybką identyfikację chorych nie odpowiadających na zastosowaną terapię;

— wstępne doniesienia sugerują przydatność telemonitorowania w samodzielnym doborze dawki leków przez chorych;

— telemonitorowanie ciśnienia tętniczego może być przydatne w badaniach klinicznych porównujących różne terapie przeciwnadciśnieniowe;

— główną wadą telemonitorowania ciśnienia jest wysoki koszt zakupu i utrzymania systemu; częściowo równoważony obniżeniem kosztów leczenia chorego w porównaniu ze standardową opieką;

— ograniczeniem telemonitorowania ciśnienia jest konieczność przeszkolenia pacjentów w obsłudze połączeń telefonicznych lub internetowych.

Przyszłość rozwoju telemonitorowania ciśnienia autorzy wytycznych upatrywali w rozbudowie zintegrowanych systemów monitorowania sercowo-naczyniowego, zwłaszcza w specjalnych grupach chorych, na przykład z niewydolnością serca.

Przytoczone stanowisko grupy roboczej ESH [4], jakkolwiek w samym tytule zawierało słowo „wytyczne”, nie miało struktury typowej dla tego rodzaju dokumentów, to znaczy — zgodnie z zasadami EBM (*Evidence Based Medicine*) — nie zawierało podziału na klasy zaleceń z określeniem poziomu istotności dowodów. W głównej mierze, jak można się domyślać na podstawie wcześniej wymienionych stwierdzeń dotyczących telemonitorowania ciśnienia tętniczego, musiało to wynikać z faktu, że większość

z nich opierała się na zgodności opinii ekspertów i pojedynczych nierandomizowanych badaniach obserwacyjnych (poziom istotności dowodów — C). W tym kontekście można zrozumieć znaczenie wyników dużej randomizowanej, prospektywnej próby TASMINH2, dostarczającej po raz pierwszy mocnych dowodów na poparcie stwierdzenia, że: „telemonitorowanie ciśnienia jest pomocne w samodzielnym doborze dawkowania leków przez chorych” lub, bardziej zdecydowanie, jak wnioskują autorzy badania TASMINH2: „Samodzielne leczenie nadciśnienia tętniczego w połączeniu z telemonitorowaniem ciśnienia przedstawia nowe interesujące uzupełnienie w kontroli nadciśnienia tętniczego w opiece podstawowej” („*Self-management of hypertension in combination with telemonitoring of blood pressure measurements represents an important new addition to control of hypertension in primary care*”). Będąca podstawą do wyciągnięcia takiego wniosku uzyskana w badaniu TASMINH2 przewaga w obniżaniu skurczowego ciśnienia tętniczego (SBP, *systolic blood pressure*) w grupie prowadzącej samoleczenie kontrolowane telemonitorowaniem w stosunku do grupy leczonej standardowo po upływie 6 miesięcy wynosiła 3,7 mm Hg, a po upływie roku — różnica między grupami w obniżeniu się SBP w stosunku do wartości wyjściowej zwiększyła się do 5,4 mm Hg na korzyść pacjentów stosujących samoleczenie.

Wydaje się, że na sukces badania TASMINH2 składa się połączenie trzech działań: domowego pomiaru ciśnienia, samoleczenia i telemonitorowania ciśnienia jako metody stanowiącej „zabezpieczenie” dla samoleczenia.

Wyniki domowego pomiaru ciśnienia, jak wykazano między innymi w badaniu SHEAF (*Self measurement of blood pressure at Home in the Elderly: Assessment and Follow-up*), mają znacznie większą wartość prognostyczną niż pomiar gabinetowy [5]. Opublikowane na początku tego roku w *Hypertension* wyniki metaanalizy Agarwala i wsp. [6], obejmujące 37 randomizowanych badań i prawie 9,5 tys. badanych, wskazują ponadto, że stosowanie domowego pomiaru ciśnienia pozwala na osiągnięcie istotnie lepszych efektów obniżenia zarówno wartości ciśnienia skurczowego, jak i rozkurczowego, a stosowanie telemonitorowania domowego pomiaru ma jeszcze potęgować ten efekt. Domowy pomiar ciśnienia w przytoczonej wyżej metaanalizie pozwala zredukować dawki leków przeciwnadciśnieniowych i przezwyciężyć inercję terapeutyczną.

Zainteresowanie telemonitorowaniem ciśnienia tętniczego jako narzędziem przydatnym w prowadzeniu leczenia przeciwnadciśnieniowego towarzyszy tej metodzie od samego początku jej odkrycia

i wdrażania. Wyniki licznych badań prowadzonych przed TASMINH2 wskazywały na korzyści z zastosowania telemonitorowania ciśnienia w postaci większego efektu obniżenia się ciśnienia tętniczego, ściślejszego stosowania się do zaleceń lekarskich, poprawy wskaźników zadowolenia z prowadzonej terapii u pacjentów. Próbowaliśmy usystematyzować te doniesienia w opublikowanej wcześniej w *Nadciśnieniu Tętniczym* pracy pogładowej poświęconej zagadnieniom telemonitorowania ciśnienia [7].

W I Klinice Kardiologii i Nadciśnienia Tętniczego CM UJ w Krakowie realizowano w latach 2006–2008 grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zatytułowany: „Zastosowanie systemu telemonitorowania ciśnienia tętniczego krwi w leczeniu nadciśnienia tętniczego”. Wykorzystywaliśmy system TensioCare® firmy TensioMed w grupie telemonitorowania ciśnienia i porównywaliśmy uzyskane wyniki z wynikami grupy, w której nadzorowano terapię w oparciu o zwykły domowy pomiar ciśnienia. W obu grupach stosowano ten sam schemat farmakoterapii. Do niezależnego porównania uzyskanych wyników, poza pomiarem gabinetowym, wykorzystano 24-godzinną nieinwazyjną rejestrację ciśnienia tętniczego. Opublikowane przez nas w ubiegłym roku w *Nadciśnieniu Tętniczym* wyniki dość znacznie odbiegają od uzyskanych w badaniu TASMINH2. Przy zastosowaniu tego samego schematu farmakoterapii u chorych na nadciśnienie tętnicze telemonitorowanie ciśnienia przy użyciu systemu TensioCare®, bez dodatkowych interwencji lekarskich, dawało porównywalne wyniki obniżenia się ciśnienia tętniczego jak zastosowanie pomiaru domowego [8]. Rodzaj zastosowanej metody monitorowania terapii (pomiar domowy lub telemonitorowanie pomiarów ciśnienia tętniczego) nie wpływał ponadto na jakość życia chorych [9]. Zasadniczą różnicą między protokołem zastosowanym w naszym badaniu w stosunku do badania TASMINH2 był brak czynnego udziału pacjenta w decyzjach terapeutycznych, to znaczy brak elementu samoleczenia. Nie sposób zatem oprzeć się rozumowaniu, że to nie telemonitorowanie ciśnienia, a samoleczenie zdecydowało o sukcesie badania TASMINH2. Tak naprawdę tych dwóch elementów nie da się rozdzielić w badaniu TASMINH2. Zasadniczym pytaniem pozostaje — czy zarówno my, lekarze, jak i nasi pacjenci jesteśmy gotowi na „samoleczenie”, a jeżeli tak, to w jakiej formule?

Nie można się do końca zgodzić z przedstawionym przez dr. Kołtowskiego stwierdzeniem: „Pod tym względem leczenie nadciśnienia tętniczego można porównać z insulinoterapią w cukrzycy czy dawkowaniem antykoagulantów (warfaryny, acenokumarolu). Istoty postępu, jaki się dokonał w tych gru-

pach chorób, dotyczy oddania kontroli nad leczeniem w ręce pacjentów”. Po pierwsze, dlatego, że w przypadku dawkowania antykoagulantów mamy tak naprawdę do czynienia z dobraniem dawki jednego leku na podstawie powtarzalnego i podlegającego znacznie mniejszym wahaniom niż ciśnienie tętnicze wskaźnika INR. W przypadku insulinoterapii modyfikacji podlega również dawkowanie jednego leku, a pacjent nie musi posiadać wiedzy na temat zasad kojarzenia leków, interakcji lekowych, znaczenia poszczególnych rodzajów terapii dla rokowania i odwracalności zmian narządowych, sposobów bezpiecznego zmniejszania, zwiększania lub odstawienia dawki, czy też wprowadzenia nowego leku, jak w przypadku nadciśnienia tętniczego. Oczywiście, pogląd ten można skrytykować, znając wyniki badań dotyczących stosowania się chorych do zaleceń terapeutycznych, z których wynika, że źle pojęte tak zwane „samoleczenie” lub raczej zmiana zaleceń są raczej regułą niż wyjątkiem. Czy telemonitorowanie ciśnienia mogłoby służyć przełamaniu złej praktyki, odbudowując wzajemne dobre relacje leczonego i lezonego, i czy jest możliwe jego bezpieczne zastosowanie na szeroką skalę? Wielu odpowiedzi dostarcza protokół badania TASMINGH2. Po pierwsze, samoleczenie w badaniu TASMINGH2 oznaczało tak naprawdę realizację pewnego ustalonego z góry z lekarzem schematu zmian w terapii z uwzględnieniem telemonitorowania zmiany ciśnienia. Grupę wybraną do tego sposobu prowadzenia terapii (263 chorych w grupie telemonitorowanej i 264 w kontrolnej) wyłoniono ze znacznie większej (n = 1650) na podstawie licznych kryteriów wykluczających, w tym między innymi: ciśnienia tętniczego powyżej 200/100 mm Hg, hipotonii ortostatycznej, stosowania uprzednio więcej niż dwóch leków przeciwnadciśnieniowych, leczenia u specjalisty, negatywnego wyniku testu pamięci w badaniu psychologicznym. Przyjrzenie się bliżej tym kryteriom (mającym zapewne pierwotnie na celu zapewnienie maksymalnego bezpieczeństwa chorych) pozwala ocenić, że biorąca udział w badaniu grupa składała się z pacjentów, którzy i przy standardowym sposobie monitorowania terapii mieli największe szanse na osiągnięcie dobrych efektów leczenia. Nie umniejsza to, oczywiście, wyników porównania z grupą kontrolną wypadających na korzyść zastosowania samoleczenia nadzorowanego telemonitorowaniem ciśnienia tętniczego nad standardową terapią. Badanie TASMINGH2 wskazuje również na potencjalne miejsce do wykorzystania telemonitorowania ciśnienia, to znaczy leczenie podstawowe i dobrze współpracujących pacjentów z wykluczeniem chorych z nad-

ciśnieniem tętniczym ciężkim, potencjalnie opornym na terapię lub wymagającym konsultacji specjalistycznej.

Koszty dostępnych obecnie na rynku systemów telemonitorowania ciśnienia tętniczego są bardzo wysokie. Grupa, dla której w świetle wyników badania TASMINGH2 optymalne byłoby prowadzenie terapii bazującej na telemonitorowaniu, jest zaś paradoksalnie najliczniejsza w całej populacji chorych na nadciśnienie tętnicze. Nie należy zatem w najbliższym czasie oczekiwać szerokiego upowszechnienia się telemonitorowania ciśnienia w leczeniu podstawowym ze względów ekonomicznych. Z punktu widzenia potencjalnych korzyści dla chorych chciałbym się jednak mylić co do ostatniego stwierdzenia.

Piśmiennictwo

1. McManus R.J., Mant J., Bray E.P. i wsp. Telemonitoring and self-management in the control of hypertension (TASMINGH2): a randomised controlled trial. *Lancet* 2010; 376: 163–172.
2. Gorczyca-Michta I., Woźniakowska-Kapłon B. Czy telemonitorowanie ciśnienia tętniczego poprawia skuteczność terapii hipotensyjnej? *Kardiologia Pol.* 2010; 68: 1279–1283.
3. Parati G., Omboni S. Role of Home blood pressure telemonitoring in hypertension management: an update. *Blood Press. Monit.* 2010; 15: 285–295.
4. Parati G., Stergiou G.S., Asmar R. i wsp. European Society of Hypertension guidelines for blood pressure monitoring at home: a summary report of the Second International Consensus Conference on Home Blood Pressure Monitoring. *J. Hypertens.* 2008; 26: 1505–1530.
5. Borbie G., Gourtchiglouian G.C., Mallion J.M., Vaisse B. The SHEAF study: self measurement of blood pressure at home in the elderly: assessment and follow-up. *JAMA* 2004; 291: 1342–1349.
6. Agarwal R., Bills J.E., Hecht T.J.W., Light R.P. Role of home blood pressure monitoring in overcoming therapeutic inertia and improving hypertension control: A systematic review and meta-analysis. *Hypertension* 2011; 57: 29–38.
7. Rajzer M., Brzozowska-Kiszka M., Kawecka-Jaszcz K. Telemonitorowanie ciśnienia tętniczego — nowa jakość w diagnostyce i leczeniu nadciśnienia tętniczego. *Nadciśnienie Tętnicze* 2006; 10: 167–173.
8. Brzozowska-Kiszka M., Rajzer M., Klocek M., Kawecka-Jaszcz K. Skuteczność systemu telemonitorowania domowych pomiarów ciśnienia w leczeniu nadciśnienia tętniczego. *Nadciśnienie Tętnicze* 2010; 14: 109–119.
9. Klocek M., Brzozowska-Kiszka M., Rajzer M., Kawecka-Jaszcz K. Zmiany w jakości życia chorych na nadciśnienie tętnicze w czasie telemonitorowania domowych pomiarów ciśnienia. *Nadciśnienie Tętnicze* 2010; 14: 120–127.

Adres do korespondencji: dr hab. n. med. Marek Rajzer
I Klinika Kardiologii i Nadciśnienia Tętniczego CM UJ
ul. M. Kopernika 17, 31–501 Kraków
tel.: (12) 424–73–00, faks: (12) 424–73–20
e-mail: rajzer37@interia.pl